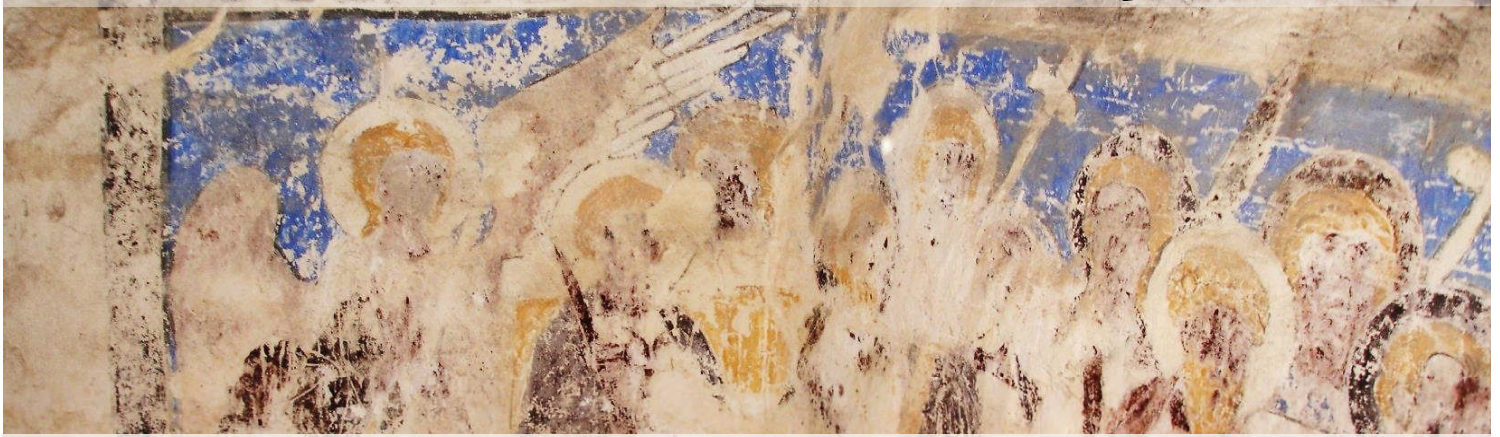

Romanska målningar i nytt ljus

Doc
Value

Närstudier tar fram ny kunskap om muralmålningar på kyrkvindar. Sommaren 2008 inlederades ett ideellt tvärvetenskapligt projekt för att undersöka hur tidig medeltida muralmålningar i Sverige är utförda. Dessa muralmålningar befinner sig i dag på kyrkornas vindar.

Ovanför valven i åtta kyrkor i Östergötland finns några av Sveriges äldsta muralmålningar bevarade. De är från tidig medeltid (1180-1350). I samband med 1400-talets valvslagningar fick de sin nuvarande plats, på kyrkornas vindar, vilket gör dem dolda för kyrkobesökare. Flera av dessa åtta målningar har aldrig konserverats och deras material är därmed helt opåverkat vilket är ovanligt i Sverige. Under 1950-talet studerade Aron Borelius, professor i konsthistoria, målningarna på kyrkvindarna i Östergötland. Omfattande stilanalyser och internationella samband utmynnade i ett fantastiskt bokverk på 400 sidor; *Romanesque Mural Paintings in Östergötland* med svensk och engelsk text

Nytt sätt att se målningarna

Tar man sig upp på de mörka kyrkvindarna så balanserar man på takbjälkarna ovanför valvens ovansida och tittar ner på målningarna utifrån ett fågelperspektiv. Det motsatta perspektivet än vad som var avsikten när de utfördes. Tack vare en speciell fototeknik rätas perspektivförskjutningar i motiven ut genom matematiska beräkningar i bilfilerna. Metoden har gjort att projektet har kunnat ta fram skalenliga och detaljrika fotografier av målningarna s.k. orthofotografier.

Fotograferingssättet har gjort att målningarnas scener nu för första gången är synliga i ett gemensamt fotografi. Ikonografin i motiven kan därmed studeras på ett nytt sätt eftersom detaljer som varit dolda p.g.a. av perspektivförvrängningar är synliga. Fototekniken ger även en bild av relationen målning, murverk, takstol och de inbyggda valven från 1400-talet.

Helhetsfoto för detaljstudier

Det tidig medeltida sättet att måla på puts

Muralmålningarnas måleriteknik och tillverkningssätt var utforskat fram till 2002 då en studie vid *Cologne Institute of Conservation Sciences (CICS)* påbörjade kartläggningen.

Sedan sommaren 2009 har undersökningar pågått i fyra av de tio kyrkorna i Östergötland. Undersökningens resultaten jämförs med beskrivningar av hur muralmålningar utfördes enligt den tidig medeltida målerihandboken "*De Diversis Artibus*". Vi kommer att få veta om och hur anvisningarna i den tidig medeltida målerihandboken av Theophilus [Presbyter](#) användes i de olika kyrkorna i Östergötland.

Ideellt arbetet av professionella

Allt arbete sker av professionella på frivillig basis utanför tjänster inom universitet, institut eller privat sektor. Under fältarbetet registreras spår och bevis kring tillverkningssättet som sedan bearbetas, tolkas och publiceras.

Tekniska undersökningar lägger pusslet

De som undersöker på plats vet vad de ska leta efter. Transportabla mikroskop gör osynliga spår läsbara.

Belysning från ultravioletterna och infraröda lampor gör det möjligt att utläsa och dokumentera de material och arbetssteg målningar utfördes med för cirka 700 år sedan. Spåren från respektive målning och kyrka sammanställs i en bildkatalog. Katalogen som hör till respektive målning är som en biografi som dokumenterar och visualiserar målningens tillkomst och förändringar. Katalogen bidrar till att förklara och berätta varför vi idag ser det vi ser av målningarna.

Detta sätt att undersöka kyrkokonst är relativt nytt i Sverige. I andra Europeiska länder kallas detta [konstteknologiska studier](#) som görs för att kunna förstå och bevara detta kulturarv.

Ny upptäckt – kalkmåleri är inte bara kalk

I Sverige används ofta termen kalkmålningar som ett samlingsnamn för medeltida målningar utförda på puts. Namnet associerar till att målningarna består av materialet kalk. Projektet har så här långt, hittat intressanta spår som visar på att det är en mer mångfacetterad måleriteknik än så, där organiska material i och ovanpå färglagren spelar en stor roll. Dessa upptäckter kan även vara nyckeln till mer information om vem konstnären var och var denne kom ifrån.

Publicerat och berättat

Vi delar löpande med oss av vad som kommer fram genom konferenser, artiklar och öppna föreläsningar inom och utanför Sverige.

2014: 'Investigation of hidden mural paintings as base for storytelling and knowledge sharing', presentation in session *Religions Art* at the international conference "How Do We Study Objects? Analyses in Artefact Studies" i Helsingfors 8–9 May 2014.

2011: 'Preserving hidden and forgotten mural paintings above the vaults in churches in Sweden'. In *Het Onzichtbare restaureren/ Restoring the Invisible des journée d'étude internationals BRK-APROA/Onroerend Erfgoed 6*, Buyle, M (ed.) 122-131. Brussels: Flanders Heritage Agency

2010: "A route to early medieval mural paintings in Östergötland, Sweden – hidden and forgotten" presentation vid ICOMOS International Scientific Committee on Mural Painting Conference in Florence , tema Mural Painting Roads 2011-04,

Under 2012 och 2013 har vi berättat i målningarnas närmiljö, genom öppna föreläsningar i Östergötland:

2013: "Romanska målningar i nytt ljus", genom Medeltidscentrum Söderköping.

2012: "Vad finns på kyrkvinden? Måleritekniska undersökningar av tidig medeltida muralmålningar i Östergötland" vid Östergötlands Fornminnes- och Museiförening, Östergötlands länsmuseum, Linköping

Artikel och abstracts ovan laddas ner via: www.disent.se/romanska-malningar-i-nytt-ljus/